

Z historie Liběchova

- Pravěké osídlení místa dokládá žárový hrob na návrší v lokalitě dnešní školy. Nalezené nádoby vypichované keramiky a kamenné nástroje pocházejí z **neolitu**, mladší doby kamenné (5000 - 3500 př. Kr.).
  - Počátek osídlení středověkého jako základu dnešní obce není doložen historickými prameny. Patrně na **přelomu 13. a 14. století** byl u Labe na zpevněném písčném ostrůvku (jesepe) vystavěn vladycký statek, nejspíše okrouhlá dřevěná **tvrz** s vodním hrazením, strážící odbočku *zemské polabské stezky*, směřující vzhůru táhlým dubským úvalem. Protékající bujná říčka zvana *Desná* (čili - vůči Labi - "zprava přitékající"), později *Deštná* a *Liběchovský potok* (*Libocher Bach*), dnes *Liběchovka*.
    - Do psaných dějin vstupuje Liběchov záznamem v zemských deskách roku **1311** (dle jiného pramene **1316**) se zmínkou o rytíři *Dominikovi (Dominovi)* z *Lubiechowa* se syny *Václavem* a *Jurzatou*.

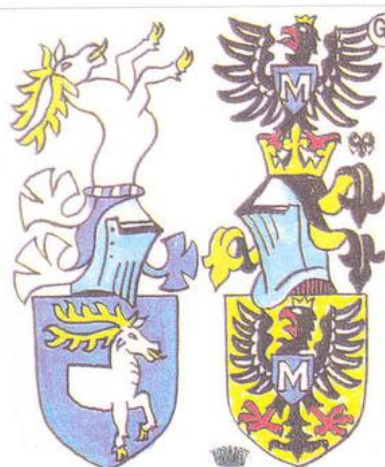
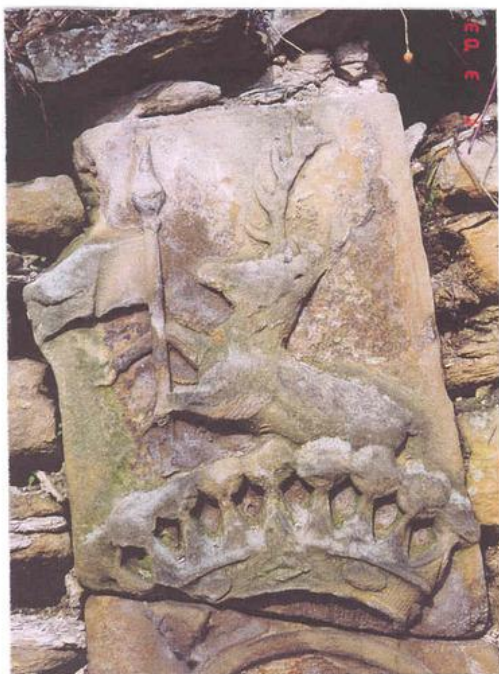

Liběchov - Liboch
nejstarší veduta obce
kreslil Antonín Pucherna roku 1802, ryl J. Ernst roku 1810
(originál v Národní galerii v Praze)

- Místní jméno *Liběchov* odvozeno přivlastňovací příponou *-ov* od osobního jména *L'uběch* a znamenalo "*L'uběchův, Liběchův (dvůr)*". Z lidového úzu *Libochov* vznikla i pozdější německá podoba *Liboch* (od r. 1720).

- Na počátku 15. století patří Liběchov *Škopkům z Dubé. Jindřich z Dubé*, syn královského hofmistra a oblíbence krále Václava IV., byl přítelem a ochráncem kazatele *Jana Husa*. Po vyhlášení interdiktu nad Prahou v říjnu 1412 odchází *Hus* na liběchovskou tvrz a vede odtud spor s pražskými odpůrci. S pobytem spojena řada jeho spisů ("Výklad", "O církvi", "Knižky o svatokupectví", "Dcerka"). Až v listopadu 1413 se Hus uchyluje z Liběchova na Kozí Hrádek a na Krakovec, odkud putuje do Kostnice obhájit svou při (upálen 6. července 1415). Vylidnění Liběchova během třicetileté války a germanizace oblasti v pozdějších staletích Husovu liběchovskou epizodu z místní i obecné historické paměti vytlačila.

- Roku 1440 je Liběchov v rukou *pánů z Liběchova*, od r. 1455, resp. r. 1477 vладыků "*erbu půl jelena*". Polovina jelena ve skoku je místní historickou heraldickou figurou. Státem uznaný znak v současnosti obci dosud chybí.

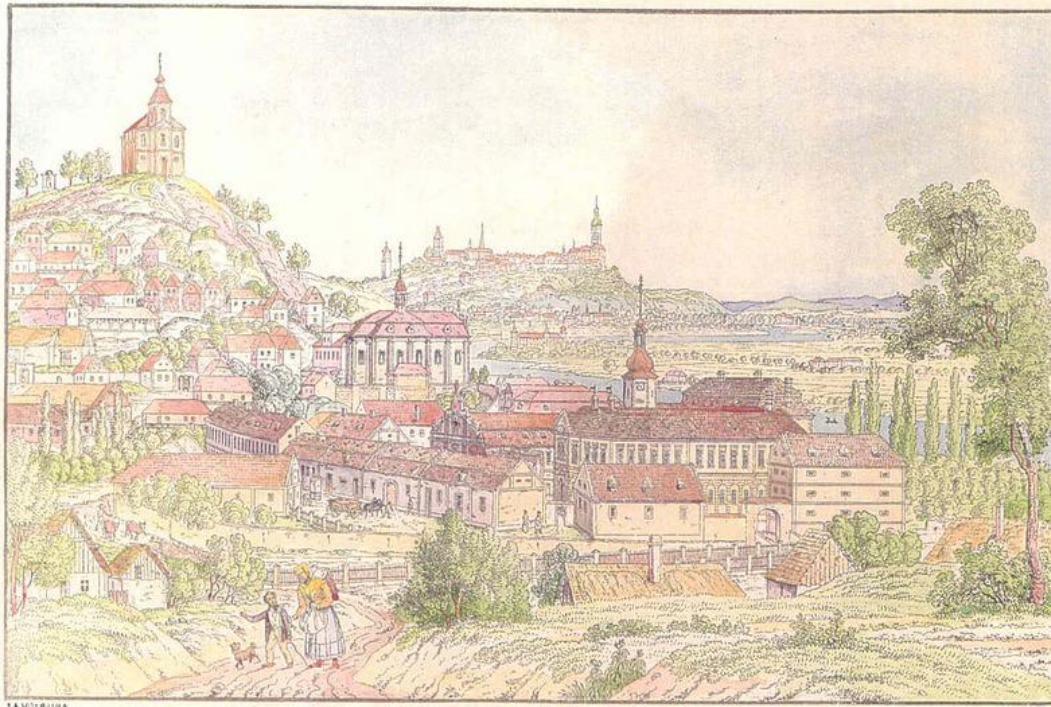

Pachtové
z Liběchova z Rájova

detail dochovaného kamenného artefaktu

- V druhé polovině 16. století vlastní liběchovské zboží *Kašpar, rytíř Belvic z Nostvic*. Stará tvrz tehdy přestavěna v **renesanční, plně kamenný**, dvoupodlažní objekt okrouhlého půdorysu, **půl tvrz, půl zámek se štíhlou věží**. Stavba obkroužena širokým vodním příkopem, hloubeným v původních ramenech říčky (řešení obdobné např. zámku - tvrze v Roztokách u Prahy). V roce 1621 při zámku zaznamenán poplužní dvůr, vinice, mlýn, pivovar, ovčín.

- Roku **1654** za *Hyacinta Karla, hraběte de Villany* vzniká mimořádně působivá kamenná stavba zdaleka viditelného **kostela Sv. Ducha** (později také **Sv. Hrobu**) na viničném kopci nad řekou. V půli kopce stála samostatná zvonice (zanikla r. 1823 po přístavbě věže kostela, do které zvony přeneseny). Okrsek viniční hory přetvořen italskými mistry **terasovitě** ve stylu italských zahrad. Impozantní dílo, v současnosti silně chátrající, s již opuštěnou vinicí, patří rozlohou i objemem použitého kameniva k největším stavebním počínům širokého okolí.
- **18. století** přináší Liběchovu v osobě vzdělaného, kultivovaného a bohatého šlechtice *Jana Jáchyma, hraběte Pachty*, a posléze jeho syna *Huberta Karla*, jedinečný hospodářský i stavební rozkvět, jehož plody určují tvářnost obce dodnes. Tvrz přestavěna v pohodlný **barokní zámek**, s obdivuhodným citem pro původní stavbu: podkovovitě jádro uzavřeno novým barokním obdélným křídlem se sallou terrenou v přízemí a slavnostním sálem v patře. V klasicistním stylu vzdělána **zámecká zahrada**. Roku **1730** postavena **fara**. Vzniká pozoruhodný farní patronátní **kostel sv. Havla**. Nad silným minerálním pramenem na blízké Boží Vodě (Geweihntenbrunn) zřízena **kaple Panny Marie**, vedle **lázně**. Boží Voda propojena se zámkem **promenádní cestou** se stromořadím tzv. **Paloučkem**. Rokem **1780** datována Kalvárie, **křížová cesta** o 14 zastaveních s lipovou álejí. R. **1781** vystavěna honosná **konírna** pro "4 x 8 koní" (ve štítu latinský nápis s chronogramem). Parter zámecké zahrady, terasa a schodiště kostela osazeny **sochami**. Na zvelebení panství se tehdy podílejí přední umělecké osobnosti evropského formátu: císařský dvorní architekt *Ferdinand Maxmilián Kaňka*, proslulý sochař *Matyáš Bernard Braun*, neméně věhlasní malíři *Václav Vavřinec Reiner* a *Jan Petr Molitor*.
- **Prvé tři čtvrtiny 19. století** vlastní panství další slavný rod, *Veithové*. *Jakub Veith* (1758 - 1833), velmi úspěšný podnikatel, průmyslník, výrobce textilií, původně českobudějovický měšťan, posléze povýšený do šlechtického stavu, po velkém požáru v roce **1811** zámek klasicistně upravuje. V zámecké zahradě staví rozlehlý **skleník (oranžerii)**. Roku **1823** ke kostelu sv. Ducha přistavuje **věž - zvonici** a rozšiřuje podzemní **hrobku**. Na Boží Vodě vyrůstá nový **lázeňský dům** a roku **1832** mezi farou a kostelem sv. Havla **škola**. Syn *Antonín Veith* (1793 - 1854) patří k štědrým podporovatelům umění, vědy a kultury. V Liběchově se utváří "hnízdno romantické doby". Veithův liběchovský **salon** po dvě desetiletí hostí nejvýznačnější představitele umělecké a intelektuální elity: Pátera Bernarda Bolzana, Františka Palackého, Josefa Jungmana, F.L. Riegera a mnoha dalších. V obci působí vlivný vlastenecký farář *Páter Filip Čermák (Tuchoměřický)*. Vynikající malíř *Josef Navrátil* (1798 - 1865) zámek obohacuje velkolepou **výmalbou sally terreny** (epos o Vlastě) a **orientálního sálu**. S Liběchovem spojen významný český sochař, předchůdce Myslbekův, původně zámecký kuchař *Václav Levý* (1820 - 1870). V blízkých lesích dodnes zachovány jeho rané monumentální romantické skalní skulptury: **kaplička Máří Magdalény, Harfenice, Kazatelna, Had, Čertovy hlavy, Klácelka, Blaník**. V nedalekých Tupadlech započata stavba českého **Slavína** (z finančních důvodů nedokončena).

Liběchov

barokní veduta Josefa Lindera z let 1825 - 1855; koloroval J. A. Votruba;
(mědirytina v majetku rodiny Homolkových)

- **Poslední čtvrt 19. a první dvě dekady 20. století** vlastní panství pruská hraběnka von Lippe z Bisterfeldu a Weisenfeldu. Na zámku nesídlí, panství spravuje (patrně po r. 1894) česká pachtýřská rodina Homolků. Po rozpadu Rakouska - Uherska a vzniku Československé republiky v r. 1918 Ing. František Homolka od hraběnky von Lippe zanedbané panství kupuje a postupně obnovuje jeho prosperitu.
- Pro staletí postupující germanizaci severních Čech stal se Liběchov nejjižnější výspou, vzdálenou pouhých několik kilometrů od českého královského města Mělník. V té spojitosti Liběchov - Liboch přirovnáván k "hrázi na Labi". Mnichovským diktátem je v **říjnu 1938** národnostně smíšená obec (poměr Čechů a Němců 1:1) odtržena od českých zemí a začleněna do **Sudetoněmecké župy Velkoněmecké Říše (Reichsgau Sudetenland)**. Židé jsou deportováni do koncentračních táborů, české obyvatelstvo hrubě diskriminováno a vyloučeno z veřejného života. Zámek slouží jako vojenský lazaret.
- V letech **1945 - 1946** obec nuceně opouštějí jednotlivci i rodiny německé národnosti (více jak 50 % obyvatel). Uvolněné nemovitosti jsou dosídleny.

- Dlouhodobé *správní napojení* obce na *Dubou* se po II. světové válce mění, Liběchov přechází pod *správu okresu Mělník*. Působnost obce rozšířena o sousední, dříve samosprávné **Ješovice**.
- V roce **1975**, po generální osmileté rekonstrukci zpustlého zámeckého objektu, otevřeno v jeho prostorách *Muzeum asijských kultur* jako sekce *Náprstkova muzea*, majetkové součásti *Národního muzea* v Praze.
- V první polovině **90. let** na terasách pod kaplí sv. Ducha a sv. Hrobu po čtyřech stoletích zaniká viniční trať. Výrazně se tak mění krajinný kolorit, v druhé polovině XX. století silně narušený stavbou rozlehlé elektrárny a později také dýhární na protějším břehu Labe. Naproti tomu na konci století rekonstruována velmi dlouhý čas neudržovaná rozlehlá zámecká zahrada a rovněž zanedbaný okrsek podmanivého kouzla s křížovou cestou a památnou lipovou alejí.
- V **srpnu 2002** zámek a část obce silně postiženy pětisetletou povodní. Výška vody při zátopě dosáhla v přízemí zámku úrovně 3,2 metru.
- Na přelomu tisíciletí zůstává Liběchov a jeho blízké okolí památkovou lokalitou mimořádné hodnoty kulturně-stavební, krajinné i přírodní jako jihozápadní okraj *Přírodního parku Rymář*, sousedícího s *Chráněnou krajinnou oblastí Kokořínsko*.

Vybrané prameny:

- A. B. Masaryková, Pavel Mošťák: *Zámek Liběchov*, Národní muzeum - Náprstkovo muzeum Praha, kol r. 1976
- Černá Marie: *Václav Levý*, Státní nakladatelství krásné literatury a umění, Praha 1964
- Černý František: *Také Liběchov útlukem Mistra Jana Husi?*, Mělnické listy, 21, č. 25 z 30.6.1939
- Čondl Adolf: *Liběchov a okolí*, Nákladem místní osvětové komise v Liběchově, 1930
- *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, díl III - Severní Čechy*, Nakladatelství Svoboda, Praha 1984
- Kinský Bohumil: *Dubské Švýcarsko (turistický průvodce)*, strana 115, nákladem vlastním, tisk fa Josef Glos v Semilech, 1936
- *Naše rodina*, č. 29/1992, časopis, Lidová demokracie, Praha: *znak hraběte Pachtý z Rájova a z Liběchova*
- Sedláček August: *Českomoravská heraldika II, část zvláštní*, Nákladem České akademie věd a umění, Praha 1925, reprint nakladatelství Argo Praha 1997
- Sklenář Karel: *Pravěk na soutoku (Nejstarší osudy mělnické kotliny a jejího sousedství)*, Okresní Muzeum Mělník, kol r. 2000
- Štajnoch Vítězslav: *Zámecké zahrady v Liběchově I*, Liběchovský zpravodaj č. 1 z 20. 3. 2000